Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tiende Afdeling)

21. september 2016 *

»1* Processprog: spansk.Appel — Samhørighedsfonden — nedsættelse af økonomisk støtte — procedure anvendt ved Europa-Kommissionens vedtagelse af afgørelsen — fastsat frist — manglende overholdelse af den pålagte frist — følger«

I sag C-140/15 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 24. marts 2015,

Europa-Kommissionen ved S. Pardo Quintillán og D. Recchia, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

appellant,

den anden part i appelsagen:

Kongeriget Spanien ved A. Rubio González, som befuldmægtiget,

sagsøger i første instans,

støttet af:

Kongeriget Nederlandene ved B. Koopman og M. Bulterman, som befuldmægtigede,

intervenient i appelsagen

har

DOMSTOLEN (Tiende Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, F. Biltgen (refererende dommer), og dommerne A. Borg Barthet og M. Berger,

generaladvokat: M. Wathelet

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Europa-Kommissionen har ved sin appel nedlagt påstand om ophævelse af Den Europæiske Unions Rets dom af 20. januar 2015, Spanien mod Kommissionen (T-111/12, ikke trykt i Sml., herefter »den appellerede dom«, EU:T:2015:28), hvorved Retten annullerede Kommissionens afgørelse K(2011) 9990 af 22. december 2011 om nedsættelse af den støtte i henhold til Samhørighedsfonden, som er blevet tildelt projekterne »Forvaltning af fast affald i den selvstyrende region Extremadura — 2001« (CCI nr. 2001.ES.16.C.PE.043), »Spildevandsafledning og vandforsyning i Cuenca Hidrográfica del Duero – 2001« (CCI nr. 2000.ES.16.C.PE.070), »Forvaltning af fast affald i den selvstyrende region Valencia – 2011 – gruppe II« (CCI nr. 2001.ES.16.C.PE.026) og »Behandling og rensning af Bierzo Bajo« (CCI nr. 2000.ES.16.C.PE.036) (herefter »den omtvistede afgørelse«).

I – Retsforskrifter

2 Artikel 2, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 1164/94 af 16. maj 1994 om oprettelse af Samhørighedsfonden (EFT 1994, L 130, s. 1), som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 1264/1999 af 21. juni 1999 (EFT 1999, L 161, s. 57) og ved Rådets forordning (EF) nr. 1265/1999 af 21. juni 1999 (EFT 1999, L 161, s. 62, herefter »forordning nr. 1164/94, som ændret«), bestemmer:

»Fonden yder finansiel støtte til projekter, som bidrager til de i traktaten om Den Europæiske Union fastlagte mål inden for miljø og transeuropæiske net på transportinfrastrukturområdet i de medlemsstater, hvis bruttonationalindkomst (BNI) pr. indbygger er lavere end 90% af gennemsnittet i Fællesskabet målt i købekraftspariteter, og som har et program, der fører til opfyldelse af betingelserne for økonomisk konvergens som nævnt i [artikel 126 TEUF].«

3 Artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 1164/94, som ændret, bestemmer:

»Projekter, der finansieres af fonden, skal være i overensstemmelse med traktaternes bestemmelser, de i medfør heraf vedtagne retsakter og Fællesskabets politik på forskellige områder, herunder dets politik vedrørende miljøbeskyttelse, transport, transeuropæiske net, konkurrence og offentlige udbud.«

4 Artikel 12 i forordning nr. 1164/94, som ændret, er affattet således:

»1. Med forbehold af Kommissionens ansvar for gennemførelsen af fællesskabsbudgettet er medlemsstaterne i første række ansvarlige for den finansielle kontrol med projekterne. Med henblik herpå skal de blandt andet:

[…]

c) sikre, at projekterne forvaltes i overensstemmelse med de gældende fælleskabsbestemmelser, og at de midler, der stilles til deres rådighed, anvendes efter principperne for forsvarlig økonomisk forvaltning

[…]«

5 Bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, om »[b]estemmelser vedrørende anvendelsen« indeholder en artikel H med overskriften »Finansielle korrektioner«, som bestemmer:

»1. Hvis Kommissionen efter afslutningen af den nødvendige kontrol konkluderer

a) at gennemførelsen af et projekt hverken berettiger, at der ydes en del af eller hele den bevilgede støtte, herunder på grund af manglende overholdelse af en af betingelserne i beslutningen om ydelse af støtte og navnlig enhver væsentlig ændring, der indvirker på arten af eller betingelserne for gennemførelsen af det projekt, som Kommissionen ikke er blevet anmodet om at godkende, eller

b) at der foreligger en uregelmæssighed med hensyn til støtten fra fonden, og at den pågældende medlemsstat ikke har truffet de nødvendige korrigerende foranstaltninger

suspenderer Kommissionen støtten til det pågældende projekt og fremsætter en begrundet anmodning til medlemsstaten om inden for en bestemt frist at fremsætte sine bemærkninger.

Hvis medlemsstaten rejser indsigelse mod Kommissionens bemærkninger, indkalder Kommissionen medlemsstaten til en høring, hvor parterne bestræber sig på at nå til enighed om bemærkningerne og de konklusioner, der skal drages af disse.

2. Ved udløbet af den af Kommissionen fastsatte frist beslutter Kommissionen under overholdelse af den behørige procedure, hvis der ikke er opnået enighed inden tre måneder, under hensyn til eventuelle bemærkninger fra medlemsstaten:

[…]

b) at foretage de nødvendige finansielle korrektioner; dette betyder hel eller delvis annullering af den støtte, der er bevilget til projektet.

Disse beslutninger skal overholde proportionalitetsprincippet. Ved fastsættelsen af korrektionsbeløbet tager Kommissionen hensyn til uregelmæssighedens eller ændringens art og omfanget af de potentielle finansielle virkninger af forvaltnings- eller kontrolsystemets eventuelle mangler. Enhver nedsættelse eller annullering bevirker, at de udbetalte beløb skal tilbagebetales.

[…]

4. Kommissionen vedtager de nærmere gennemførelsesbestemmelser til stk. 1-3 og underretter medlemsstaterne og Europa-Parlamentet herom.«

6 Artikel 18 i Kommissionens forordning (EF) nr. 1386/2002 af 29. juli 2002 om gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 1164/94 for så vidt angår forvaltnings- og kontrolsystemerne vedrørende støtte, der er ydet fra Samhørighedsfonden og proceduren for finansielle korrektioner (EFT 2002, L 201, s. 5), har følgende ordlyd:

»1. Den berørte medlemsstat har en frist på to måneder til at besvare en anmodning i henhold til artikel H, stk. 1, første afsnit, i bilag II til forordning (EF) nr. 1164/94 om fremsættelse af bemærkninger, bortset fra i behørigt begrundede tilfælde, hvor en længere frist er godkendt af Kommissionen.

2. Når Kommissionen foreslår finansielle korrektioner på basis af ekstrapolation eller en fast sats, skal medlemsstaten gives mulighed for ved en gennemgang af de pågældende sager at godtgøre, at uregelmæssighedens faktiske omfang har været mindre end vurderet af Kommissionen. Efter aftale med Kommissionen kan medlemsstaten begrænse omfanget af gennemgangen til en passende del eller stikprøve af de pågældende sager.

Bortset fra i behørigt begrundede tilfælde kan fristen for denne undersøgelse ikke overstige en yderligere tomånedersfrist efter den tomånedersfrist, der er nævnt i stk. 1. Resultaterne af gennemgangen bedømmes efter fremgangsmåden i artikel H, stk. 1, andet afsnit, i bilag II til forordning (EF) nr. 1164/94. Kommissionen tager hensyn til bevismateriale, som fremlægges af medlemsstaten inden for de nævnte frister.

3. Når medlemsstaten modsætter sig Kommissionens bemærkninger, og en høring finder sted i henhold til artikel H, stk. 1, andet afsnit, i bilag II til forordning (EF) nr. 1164/94, begynder den tremånedersfrist, inden for hvilken Kommissionen skal træffe beslutning i henhold til artikel H, stk. 2, i bilag II til den nævnte forordning, at løbe fra datoen for høringen.«

7 Ordlyden af artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, er forskellig afhængigt af sprogversionen af denne bestemmelse. Det fremgår således af den franske sprogversion af bestemmelsen, ifølge hvilken Kommissionen, hvis der ikke opnås enighed blandt parterne, træffer afgørelse »inden tre måneder«, at denne frist på tre måneder henviser til vedtagelsen af afgørelsen om en finansiel korrektion. I modsætning dertil er denne frist på tre måneder i de andre sprogversioner af den samme bestemmelse knyttet til den manglende opnåelse af enighed mellem parterne.

8 Artikel 18, stk. 3, i forordning nr. 1386/2002, som udtrykkeligt henviser til artikel H, stk. 2, i bilag II i forordning nr. 1164/94, som ændret, bestemmer, at Kommissionen i henhold til denne artikel H, stk. 2, råder over en frist på tre måneder til at træffe en beslutning om finansiel korrektion, og at denne frist begynder at løbe fra datoen for høringen. Det fremgår af alle sprogversionerne af denne artikel 18, stk. 3, at de ikke fremviser nogen uoverensstemmelse i affattelsen af denne bestemmelse.

9 Forordning nr. 1164/94, som ændret, fandt anvendelse i perioden 2000-2006. For så vidt angår forordning nr. 1386/2002 fandt den i henhold til forordningens artikel 1 anvendelse på foranstaltninger, der blev godkendt første gang efter den 1. januar 2000.

10 I henhold til artikel 16, stk. 1), i forordning nr. 1164/94, som ændret, skulle denne forordning tages op til fornyet overvejelse senest den 31. december 2006.

11 Forordning nr. 1164/94, som ændret, blev således ophævet ved Rådets forordning (EF) nr. 1084/2006 af 11. juli 2006 om oprettelse af Samhørighedsfonden og om ophævelse af forordning nr. 1164/94 (EUT 2006, L 210, s. 79).

12 I henhold til artikel 5 i forordning nr. 1084/2006 er »[d]enne forordning [...] ikke til hinder for hverken videreførelse eller ændring, herunder hel eller delvis ophævelse, af projekter eller anden form for støtte, som Kommissionen har godkendt på grundlag af forordning (EF) nr. 1164/94, og som derefter gælder for støtten eller de pågældende projekter indtil deres afslutning«.

13 I henhold til artikel 6 i forordning nr. 1084/2006 ophæves forordning nr. 1164/94, som ændret, »uden at det berører bestemmelserne i artikel 105, stk. 1, i [Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999 (EUT2006, L 210, s. 25),] og artikel 5 i nærværende forordning«.

14 Artikel 100 i forordning nr. 1083/2006 med overskriften »Procedure« bestemmer:

»1. Før Kommissionen træffer beslutning om finansiel korrektion, indleder den proceduren ved at meddele medlemsstaten sine foreløbige konklusioner og anmode den om at fremsætte sine bemærkninger inden to måneder.

Hvis Kommissionen foreslår en finansiel korrektion på grundlag af en ekstrapolation eller til en fast sats, skal medlemsstaten have mulighed for via en gennemgang af de pågældende dokumenter at påvise, at uregelmæssighedens faktiske omfang var mindre end det, der fremgår af Kommissionens vurdering. Medlemsstaten kan i forståelse med Kommissionen begrænse denne gennemgang til kun at omfatte en passende andel eller stikprøver af de pågældende dokumenter. Medmindre det drejer sig om behørigt begrundede tilfælde, må den tid, der anvendes til denne gennemgang, ikke overstige en yderligere periode på to måneder efter den i første afsnit nævnte periode på to måneder.

2. Kommissionen tager hensyn til alle beviser, som medlemsstaten forelægger inden for fristerne i stk. 1.

3. Hvis medlemsstaten ikke godtager Kommissionens foreløbige konklusioner, indbyder Kommissionen medlemsstaten til en høring, hvor begge parter i samarbejde på basis af partnerskabet bestræber sig på at nå til enighed om bemærkningerne og de konklusioner, der skal drages deraf.

4. Hvis der opnås enighed, kan medlemsstaten genanvende de pågældende fællesskabsmidler i overensstemmelse med artikel 98, stk. 2, andet afsnit.

5. Hvis der ikke er opnået enighed, træffer Kommissionen beslutning om den finansielle korrektion inden seks måneder efter høringsdatoen under hensyn til alle de oplysninger og bemærkninger, der er fremkommet under proceduren. Hvis der ikke finder nogen høring sted, begynder fristen på seks måneder to måneder efter modtagelsen af Kommissionen indbydelse.«

15 Artikel 105 i forordning nr. 1083/2006 med overskriften »Overgangsbestemmelser« har følgende ordlyd:

»1. Denne forordning er ikke til hinder for videreførelse eller ændring, herunder hel eller delvis ophævelse, af en intervention, der medfinansieres af strukturfondene, eller af et projekt, der medfinansieres af Samhørighedsfonden, og som Kommissionen har godkendt på grundlag af forordning (EØF) nr. 2052/88 […], (EØF) nr. 4253/88 […], […] nr. 1164/94 […] og (EF) nr. 1260/1999 eller enhver anden lovgivning, der gælder for denne intervention den 31. december 2006, og som derfor finder anvendelse på interventionen eller projekterne indtil deres afslutning.

2. Når Kommissionen træffer beslutning om operationelle programmer, tager den hensyn til alle interventioner, der medfinansieres af strukturfondene, eller til alle projekter, der medfinansieres af Samhørighedsfonden, og som er godkendt af Rådet eller Kommissionen inden denne forordnings ikrafttræden, og som har finansielle virkninger i de operationelle programmers gyldighedsperiode.

3. Uanset artikel 31, stk. 2, artikel 32, stk. 4, og artikel 37, stk. 1, i forordning (EF) nr. 1260/1999 vil delbeløb, hvorover der er disponeret med henblik på interventioner, der medfinansieres af [Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU)] eller [Den Europæiske Socialfond (ESF)], og som er godkendt af Kommissionen mellem den 1. januar 2000 og den 31. december 2006, og for hvilke den attesterede oversigt over faktisk afholdte udgifter, den endelige rapport om gennemførelsen og den erklæring, der henvises til i artikel 38, stk. 1, litra f), i nævnte forordning ikke er tilsendt Kommissionen senest 15 måneder efter sidste dato for støtteberettigelse som fastsat i afgørelsen om ydelse af et bidrag fra fondene, automatisk blive frigjort af Kommissionen senest seks måneder efter fristen, hvilket vil give anledning til tilbagebetaling af uretmæssigt udbetalte beløb.

Beløb i tilknytning til operationer eller programmer, der er suspenderet som følge af et søgsmål eller en rekurs med opsættende virkning, lades ude af betragtning ved beregningen af det beløb, som skal frigøres automatisk.«

16 Artikel 108 i forordning nr. 1083/2006 med overskriften »Ikrafttræden« bestemmer i afsnit 1 og 2:

»Denne forordning træder i kraft dagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Bestemmelserne i artikel 1-16, 25-28, 32-40, 47-49, 52-54, 56, 58-62, 69-74, 103-105 og 108 anvendes fra datoen for denne forordnings ikrafttræden alene for programmer i perioden 2007-2013. De øvrige bestemmelser anvendes fra den 1. januar 2007.«

17 Forordning nr. 1083/2006 blev ophævet ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 af 17. december 2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af forordning nr. 1083/2006 (EUT 2013, L 347, s. 320, berigtiget i EUT 2016, L 200, s. 140).

18 Artikel 145 i forordning nr. 1303/2013 bestemmer:

»1. Før Kommissionen træffer afgørelse om finansiel korrektion, indleder den proceduren ved at meddele medlemsstaten de foreløbige konklusioner af sin undersøgelse og anmode den om at fremsætte sine bemærkninger inden to måneder.

2. Hvis Kommissionen foreslår en finansiel korrektion på grundlag af en ekstrapolation eller til en fast takst, skal medlemsstaten have mulighed for via en gennemgang af de pågældende dokumenter at påvise, at uregelmæssighedens faktiske omfang er mindre end det, der fremgår af Kommissionens vurdering. Medlemsstaten kan efter aftale med Kommissionen begrænse denne gennemgang til kun at omfatte en passende andel eller stikprøver af de pågældende dokumenter. Medmindre det drejer sig om behørigt begrundede tilfælde, må den tid, der anvendes til denne gennemgang, ikke overstige en yderligere periode på to måneder efter den i stk. 1 nævnte periode på to måneder.

3. Kommissionen tager hensyn til alle beviser, som medlemsstaten forelægger inden for fristerne i stk. 1 og 2.

4. Hvis medlemsstaten ikke godtager Kommissionens foreløbige konklusioner, indbyder Kommissionen medlemsstaten til en høring for at sikre, at alle relevante oplysninger og bemærkninger foreligger som grundlag for Kommissionens konklusioner om anvendelsen af den finansielle korrektion.

5. I tilfælde af enighed, og med forbehold af stk. 7 i nærværende artikel, kan medlemsstaten genanvende de pågældende fonde eller [Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF)] i overensstemmelse med artikel 143, stk. 3.

6. For at anvende finansielle korrektioner træffer Kommissionen en afgørelse ved hjælp af gennemførelsesretsakter senest seks måneder efter høringsdatoen eller efter datoen for modtagelse af supplerende oplysninger, når medlemsstaten indvilliger i at fremlægge sådanne yderligere oplysninger efter høringen. Kommissionen tager hensyn til alle de oplysninger og bemærkninger, der er fremkommet under proceduren. Hvis der ikke finder nogen høring sted, begynder fristen på seks måneder to måneder efter modtagelsen af Kommissionens indbydelse til høringen.

7. Hvis Kommissionen, under udførelse af sine opgaver i henhold til artikel 75, eller Den Europæiske Revisionsret, konstaterer uregelmæssigheder, der viser en alvorlig mangel i forvaltnings- og kontrolsystemernes effektive funktionsmåde, skal den deraf følgende finansielle korrektion reducere støtten fra fondene til det operationelle program.

Første afsnit finder ikke anvendelse i tilfælde af en alvorlig mangel i forvaltnings- og kontrolsystemets effektive funktionsmåde, som inden den dato, hvor den blev opdaget af Kommissionen eller Den Europæiske Revisionsret:

a) var blevet identificeret i forvaltningserklæringen, den årlige kontrolrapport eller revisionserklæringen forelagt Kommissionen i overensstemmelse med artikel 59, stk. 5, i finansforordningen, eller i andre revisionsberetninger fra revisionsmyndigheden, der er forelagt Kommissionen, og de relevante foranstaltninger er truffet, eller

b) havde været genstand for passende afhjælpende foranstaltninger truffet af medlemsstaten.

Vurderingen af alvorlige mangler i forvaltnings- og kontrolsystemernes effektive funktionsmåde baseres på gældende lovgivning på tidspunktet for forelæggelsen af de relevante forvaltningserklæringer, årlige kontrolrapporter og revisionserklæringer.

Når der træffes afgørelse om en finansiel korrektion, skal Kommissionen:

a) respektere proportionalitetsprincippet ved at tage hensyn til arten og betydningen af den alvorlige mangel i et forvaltnings- og kontrolsystems effektive funktionsmåde samt dens finansielle virkninger for EU-budgettet

b) med henblik på anvendelse af en fast takst eller ekstrapoleret finansiel korrektion udelukke uregelmæssige udgifter, der tidligere er konstateret af den medlemsstat, hvis regnskaber er blevet tilpasset i overensstemmelse med artikel 139, stk. 10, samt udgifter, der er underlagt en igangværende vurdering med hensyn til lovlighed og formel rigtighed, jf. artikel 137, stk. 2

c) i forbindelse med vurderingen af den resterende risiko for EU-budgettet tage hensyn til en fast takst eller ekstrapolerede korrektioner, der anvendes på medlemsstatens udgifter, for andre alvorlige mangler, som medlemsstaten har konstateret.

8. De fondsspecifikke regler for EHFF kan fastsætte supplerende bestemmelser for finansielle korrektioner som omhandlet i artikel 144, stk. 7.«

19 I henhold til artikel 154, andet afsnit, i forordning nr. 1303/2013 finder forordningens artikel 145 anvendelse med virkning fra den 1. januar 2014.

II – Sagens baggrund og den omtvistede afgørelse

20 Sagens baggrund er fremstillet i den appellerede doms præmis 1-9 og kan sammenfattes som følger.

21 Ved afgørelse K(2000) 4331 af 29. december 2000, K(2001) 3609 og K(2001) 4047 af 18. december 2001 og K(2002) 759 af 19. april 2002 godkendte Kommissionen ydelse af finansiel støtte i henhold Samhørighedsfonden til fire projekter iværksat af Kongeriget Spanien.

22 Der er tale om følgende projekter:

— »[f]orvaltning af fast affald i den selvstyrende region Extremadura – 2001« (CCI nr. 2001.ES.16.C.PE.043) (herefter »det første projekt«)

— »[s]pildevandsafledning og vandforsyning i Cuenca Hidrográfica del Duero – 2001« (CCI nr. 2000.ES.16.C.PE.070) (herefter »det andet projekt«)

— »[f]orvaltning af fast affald i den selvstyrende region Valencia – 2011 – gruppe II« (CCI nr. 2001.ES.16.C.PE.026) (herefter »det tredje projekt«) og

— »[b]ehandling og rensning af Bierzo Bajo« (CCI nr. 2000.ES.16.C.PE.036) (herefter »det fjerde projekt«).

23 Efter at have modtaget en erklæring om afslutningen af hvert af disse projekter fra de spanske myndigheder tilsendte Kommissionen disse myndigheder forslag om afslutning ved skrivelser af 9. marts 2009 og 26. marts, 12. maj og 30. juni 2010, som i hvert tilfælde omfattede en finansiel korrektion begrundet af uregelmæssigheder.

24 Da de spanske myndigheder meddelte Kommissionen deres uenighed med disse forslag om afslutning og tilsendte denne yderligere oplysninger desangående, indbød Kommissionen dem til en høring, der fandt sted den 22. og 23. november 2010.

25 Da parterne ikke nåede til enighed vedrørende alle de rejste spørgsmål under denne høring, fremsendte de spanske myndigheder nye oplysninger til Kommissionen ved skrivelser af 23. december 2010 og 25. marts 2011.

26 Den 22. december 2011 vedtog Kommissionen den omtvistede afgørelse.

27 Kommissionen anførte i denne afgørelse indledningsvis, at den havde afsløret uregelmæssigheder dels med hensyn til EU-lovgivningen og den nationale lovgivning vedrørende offentlige kontrakter, dels med hensyn til lovgivningen om støtteberettigede udgifter i forbindelse med foranstaltninger medfinansieret af Samhørighedsfonden.

28 Kommissionen redegjorde dernæst for de fastslåede uregelmæssigheder. Disse vedrørte:

— for så vidt angår kontrakterne vedrørende det første projekt den omstændighed, at der blev anvendt tildelingskriterier, der var uforenelige med en bestemmelse i spansk national ret om offentligt udbud

— for så vidt angår kontrakterne vedrørende det andet projekt den omstændighed, at en udgift vedrørende merværdiafgift var blevet godkendt, selv om denne udgift var refusionsberettiget og derfor ikke støtteberettiget som omhandlet i artikel 11 i Kommissionens forordning (EF) nr. 16/2003 af 6. januar 2003 om særlige gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning nr. 1164/94 for så vidt angår støtteberettigede udgifter i forbindelse med foranstaltninger medfinansieret af Samhørighedsfonden (EFT 2003, L 2, s. 7)

— for så vidt angår kontrakterne vedrørende det tredje projekt den omstændighed, at der i strid med dels artikel 7, stk. 3, litra d), i Rådets direktiv 93/37/EØF af 14. juni 1993 om samordning af fremgangsmåderne med hensyn til indgåelse af offentlige bygge- og anlægskontrakter (EFT 1993, L 199, s. 54), dels artikel 11, stk. 3, litra e), i Rådets direktiv 92/50/EØF af 18. juni 1992 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige tjenesteydelsesaftaler (EFT 1992, L 209, s. 1) blev anvendt et udbud efter forhandling uden offentliggørelse, og

— for så vidt angår kontrakterne vedrørende det fjerde projekt den omstændighed, at der i strid med dels artikel 7, stk. 3, litra d), i direktiv 93/37, dels artikel 11, stk. 3, litra e), i direktiv 92/50 blev anvendt et udbud efter forhandling uden offentliggørelse.

29 Henset til disse uregelmæssigheder nedsatte den omtvistede afgørelse den økonomiske støtte, der var blevet tildelt i henhold til Samhørighedsfonden, med de følgende beløb:

— 209 049,71 EUR for det første projekt

— 218 882,98 EUR for det andet projekt

— 7 757 675,20 EUR for det tredje projekt og

— 1 005 053,93 EUR for det fjerde projekt.

III – Sagen ved Retten og den appellerede dom

30 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 7. marts 2012 anlagde Kongeriget Spanien sag med påstand om annullation af den omtvistede afgørelse.

31 Til støtte for dette søgsmål fremsatte medlemsstaten fire anbringender vedrørende henholdsvis en tilsidesættelse af artikel 18, stk. 3, i forordning nr. 1386/2002, en tilsidesættelse af artikel H i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, en tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og manglende begrundelse vedrørende anvendelsen af proportionalitetsprincippet, der nævnes i artikel H i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret.

32 Retten annullerede den omtvistede afgørelse ved den appellerede dom.

33 I denne forbindelse erindrede Retten for det første i den appellerede doms præmis 22 om, at Domstolen allerede havde fastslået, at det følger af en systematisk fortolkning af den relevante lovgivning, at Kommissionens vedtagelse af en afgørelse om finansiel korrektion i henhold til Samhøringhedsfonden siden 2000 har været betinget af overholdelse af en vis frist, hvis varighed afhænger af de anvendelige bestemmelser (jf. i denne retning domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 76, 82, 83, 93 og 94, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 76, 82, 83, 93 og 94).

34 Retten anførte videre i den appellerede doms præmis 23-25, at den frist, inden for hvilken Kommissionen skal træffe en afgørelse om finansiel korrektion, i henhold til bestemmelserne i artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, sammenholdt med artikel 18, stk. 3, i forordning nr. 1386/2002, således er tre måneder fra høringsdatoen at regne (domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 95, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 95). Retten fastslog, at Kommissionen i henhold til artikel 100, stk. 5, i forordning nr. 1083/2006 skal træffe afgørelse om den finansielle korrektion inden seks måneder efter høringsdatoen, og hvis der ikke finder nogen høring sted, begynder fristen på seks måneder to måneder efter den berørte medlemsstats modtagelse af Kommissionens indbydelse til høringen (domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 96, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 96). Retten mindede ligeledes om, at Kommissionen i henhold til artikel 145, stk. 6, i forordning nr. 1303/2013 skal træffe en afgørelse senest seks måneder efter høringsdatoen eller efter datoen for modtagelse af supplerende oplysninger, når medlemsstaten indvilliger i at fremlægge sådanne yderligere oplysninger efter høringen, idet fristen på seks måneder, hvis der ikke finder nogen høring sted, begynder to måneder efter den berørte medlemsstats modtagelse af Kommissionens indbydelse til høringen (domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 97, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 97).

35 Retten præciserede i denne sammenhæng i den appellerede doms præmis 26 og 27, at selv om forordning nr. 1265/1999, som ændrede forordning nr. 1164/94, trådte i kraft den 1. januar 2000, fremgår det imidlertid af artikel 108, andet afsnit, i forordning nr. 1083/2006, at denne forordnings artikel 100 finder anvendelse fra den 1. januar 2007, herunder på programmer fra før perioden 2007-2013. Retten bemærkede, at dette i øvrigt er i overensstemmelse med princippet om, at procedureregler finder anvendelse, umiddelbart efter de træder i kraft (domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 98, og Spanien mod Kommissionen,

C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 98). Retten tilføjede, at hvad angår artikel 145 i forordning nr. 1303/2013 finder den i henhold til forordningens artikel 154, andet afsnit, anvendelse med virkning fra den 1. januar 2014 (domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 99, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 99).

36 Retten anførte for det andet i den appellerede doms præmis 28, at Domstolen havde fastslået, at Kommissionens manglende overholdelse af disse frister udgør en tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter, som skal påtales af Unionens retsinstanser af egen drift (domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 103 og den deri nævnte retspraksis, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 103 og den deri nævnte retspraksis).

37 Retten fastslog i den appellerede doms præmis 29, at høringen i den foreliggende sag blev afholdt den 22. og den 23. november 2010, og at Kommissionen traf den omtvistede afgørelse den 22. december 2011, således at denne institution ikke havde overholdt den frist på seks måneder, som pålægges ved artikel 100, stk. 5, i forordning nr. 1083/2006.

38 Retten tilføjede i den appellerede doms præmis 30 og 31, at ovenstående konklusion ikke anfægtes af de bemærkninger, Kommissionen fremførte som svar på et spørgsmål, den blev stillet af Retten, vedrørende de konsekvenser, der i den foreliggende sag skulle drages af Domstolens domme af 4. september 2014, Spanien mod Kommissionen (C-192/13 P, EU:C:2014:2156) og Spanien mod Kommissionen (C-197/13 P, EU:C:2014:2157), der blev afsagt, mens sagen verserede for Retten. Kommissionen havde i disse indlæg gjort gældende, at disse domme fra Domstolen »fastslår det almindelige princip om, at der findes en frist, der begynder at løbe på datoen for høringen, uden imidlertid at undersøge hverken begrundelsen for og formålet med den bestemmelse, der fastsætter begyndelsestidspunktet for fristen til den dato, høringen afholdes, eller muligheden for en mulig afbrydelse af fristen«. Kommissionen fastholdt i denne forbindelse, at Domstolens begrundelse, som Retten gengav i den appellerede doms præmis 22-27, kun finder anvendelse i det »normale« tilfælde, hvor den berørte medlemsstats stilling er endeligt afgjort på datoen for den høring, Kommissionen afholder, i hvilket tilfælde Kommissionen således har kendskab til alle de argumenter og faktiske omstændigheder, som den berørte medlemsstat har fremført til støtte for sin stillingtagen, og hvor Kommissionen derfor er i stand til at træffe afgørelse. Det forekommer imidlertid ofte, at Kommissionen efter anmodning fra den berørte medlemsstat og i dennes interesse accepterer at fortsætte dialogen efter høringen, og i sådanne tilfælde bør det lægges til grund, at fortsættelsen af dialogen mellem parterne afbryder den frist, Kommissionen er pålagt for at vedtage sin afgørelse, og at denne frist først begynder at løbe, når dialogen er tilendebragt.

39 Retten forkastede denne argumentation af de følgende grunde, som er anført i den appellerede doms præmis 32-36.

40 For det første har Kommissionen selv medgivet, at artikel 100, stk. 5, i forordning nr. 1083/2006 finder anvendelse ratione temporis i den foreliggende sag.

41 For det andet, og som det fremgår af domme af 4. september 2014, Spanien mod Kommissionen (C-192/13 P, EU:C:2014:2156) og Spanien mod Kommissionen (C-197/13 P, EU:C:2014:2157), pålægger denne bestemmelse i almindelighed Kommissionen at træffe en afgørelse om finansiel korrektion inden for en frist på seks måneder at regne fra den høring, der afholdes med den berørte medlemsstat. Bestemmelsen foreskriver kun én enkelt undtagelse fra denne regel, som er det tilfælde, hvor der ikke afholdes en høring. Derimod foreskriver bestemmelsen ingen undtagelse i tilfælde af, at Kommissionen og den berørte medlemsstat ønsker at fortsætte deres dialog efter høringen. Den adskiller sig således fra artikel 145, stk. 6, i forordning nr. 1303/2013, som indeholder et udtrykkeligt forbehold for den situation, Kommissionen har henvist til, men som først finder anvendelse fra den 1. januar 2014.

42 Det fremgår for det tredje klart af Domstolens systematiske fortolkning af de omhandlede bestemmelser, at selv om den frist, Kommissionen har til at træffe afgørelse, er blevet ændret flere gange ved den relevante lovgivning, har EU-lovgiver hver gang haft til hensigt at pålægge Kommissionen en præcis frist, idet lovgiver har fundet, at det var i såvel Unionens som medlemsstaternes interesse, at korrektionsprocedurens afslutning er forudsigelig, hvilket forudsætter en forudgående fastsættelse af en frist for vedtagelsen af en endelig afgørelse samtidig med, at Kommissionen gives tilstrækkelig tid til at vedtage denne afgørelse (jf. i denne retning domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 84-86 og 88, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 84-86 og 88).

43 Det kan udledes af disse betragtninger, at selv om Kommissionen og den berørte medlemsstat enes om at fortsætte deres dialog efter høringen, skal en endelig afgørelse om finansiel korrektion træffes inden for en frist på seks måneder at regne fra høringen i alle tilfælde, hvor artikel 100, stk. 5, i forordning nr. 1083/2006 finder anvendelse ratione temporis, i modsætning til de tilfælde, der henhører under artikel 145, stk. 6, i forordning nr. 1303/2013.

44 Det fremgår for det fjerde af domme af 4. september 2014, Spanien mod Kommissionen (C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 10-12) og Spanien mod Kommissionen (C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 10-12), at dialogen mellem parterne fortsatte efter høringen i de to omhandlede sager, og at Kommissionen vedtog den afgørelse, der blev anfægtet i disse sager, mindre end seks måneder efter afslutningen af denne dialog med en af deltagerne, hvilket Domstolen ville have taget i betragtning, hvis den havde ønsket at begrænse rækkevidden af den fortolkning, der foretages i disse domme.

45 Retten fastslog i den appellerede doms præmis 37, at henset til alle de forudgående betragtninger, var den omtvistede afgørelse ikke blevet gyldigt vedtaget, og at den derfor måtte annulleres.

IV – Parternes påstande og retsforhandlingerne ved Domstolen

46 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves.

— Sagen hjemvises til Retten med henblik på, at denne træffer afgørelse.

— Kongeriget Spanien tilpligtes at betale sagens omkostninger.

47 Kongeriget Spanien har nedlagt følgende påstande:

— Appellen forkastes.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

48 Ved kendelse afsagt af formanden for Tiende Afdeling den 27. januar 2016 har Kongeriget Nederlandene fået tilladelse til at intervenere til støtte for de Kongeriget Spaniens påstande.

V – Appellen

49 Kommissionen har til støtte for sin appel fremført to anbringender om den retlige fejl, Retten begik vedrørende principalt fastsættelsen af en frist for vedtagelsen af afgørelsen om finansiel korrektion og subsidiært fastlæggelsen af karakteren af denne frist og de virkninger, der følger af en manglende overholdelse deraf.

A– *Det første anbringende*

1. Parternes argumenter

50 Kommissionen har med sit første anbringende gjort gældende, at Retten med urette fastslog, at denne institution var forpligtet til at træffe afgørelsen om finansiel korrektion inden for en vis frist, hvis varighed afgøres af den lovgivning, der er i kraft på den dato, høringen mellem Kommissionen og den berørte medlemsstat afholdes.

51 Dette anbringende er opdelt i to led, idet Kommissionen har anført, at Retten begik en retlig fejl ved at fastslå, at artikel 100 i forordning nr. 1083/2006 fandt anvendelse i den foreliggende sag for så vidt angår den procedure, der skulle følges – og nærmere bestemt den frist, der skulle overholdes – for at træffe afgørelse om en finansiel korrektion, selv om, for det første, den anvendelige bestemmelse i den foreliggende sag var artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, og selv om, for det andet, den relevante EU-lovgivning ikke foreskrev nogen frist for Kommissionens vedtagelse af en afgørelse om finansiel korrektion.

52 Kommissionen har med det første anbringendes første led foreholdt Retten, at den fejlfortolkede og fejlanvendte de forskellige omhandlede forordningers overgangsbestemmelser. Retten tilsidesatte således dels rækkevidden af artikel 105, stk. 1, i forordning nr. 1083/2006, af hvilken bestemmelse det fremgår, at de projekter, der medfinansieres inden for rammen af en tidligere ordning, der går forud for vedtagelsen af en ny grundforordning i 2006, fortsat fuldt ud er underlagt den tidligere ordning indtil deres afslutning, hvad enten der er tale om fortsættelse eller ændring, herunder hel eller delvis ophævelse, af disse projekter. Dels foretog Retten en fejlagtig fortolkning af artikel 108, andet afsnit, i forordning nr. 1083/2006.

53 Ifølge Kommissionen foreskriver artikel 105 i forordning nr. 1083/2006 med overskriften »Overgangsbestemmelser« den tidsmæssige rækkefølge af retsakterne vedrørende Samhøringhedsfonden. Det følger af forordningens artikel 108 om dennes ikrafttræden, at det kun er medfinansierede projekter, der er godkendt i overensstemmelse med de nye regler, der finder anvendelse for perioden 2007-2013, der henhører under denne forordning. Formålet med denne artikel 108 er at udskyde anvendelsen af visse bestemmelser i den nye grundforordning på programmerne i perioden 2007-2013 til et senere tidspunkt end grundforordningens ikrafttrædelse den 1. august 2006, nemlig til den 1. januar 2007. De bestemmelser i forordning nr. 1083/2006, som finder anvendelse fra forordningens ikrafttræden, vedrører i det væsentlige programmeringen, mens de, der først kan anvendes fra den 1. januar 2007 at regne, først og fremmest vedrører den økonomiske og budgetmæssige forvaltning.

54 Disse specifikke overgangsbestemmelser lader sig forklare ved den omstændighed, at basisretsakterne vedrørende Samhøringhedsfonden henviser på forskellig vis til de på hinanden følgende programmeringsperioder (2000-2006, 2007-2013, 2014-2020), som er knyttet til Unionens finansielle rammer. Disse basisretsakter omfatter også materielle og proceduremæssige regler vedrørende programmeringen, gennemførelsen og kontrollen med de finansielle bidrag, der udbetales af Unionen inden for rammerne af samhørighedspolitikken, og disse regler udgør for hver programmeringsperiode et samlet og uadskilleligt regelsæt.

55 Under disse omstændigheder er det med urette, at Retten i den appellerede doms præmis 26 fastslog, at i henhold til artikel 108, andet afsnit, i forordning nr. 1083/2006 finder denne forordnings artikel 100 »anvendelse fra den 1. januar 2007, herunder på programmer fra før perioden 2007-2013«. I henhold til artikel 105 i forordning nr. 1083/2006 er den procedurebestemmelse, der finder anvendelse ratione temporis på en korrektion vedrørende et projekt, der, som i den foreliggende sag, er godkendt i forbindelse med programmeringsperioden 2000-2006, ikke denne forordnings artikel 100, stk. 5, men artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret.

56 Kommissionen har med sit første anbringendes andet led fremhævet, at ordlyden af artikel 100 i forordning nr. 1083/2006 adskiller sig fra ordlyden af artikel H i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret.

57 I henhold til ordlyden af stk. 5 i denne artikel 100 »træffer Kommissionen beslutning om den finansielle korrektion inden seks måneder efter høringsdatoen«, hvis der ikke er opnået enighed mellem Kommissionen og medlemsstaten.

58 Derimod bestemmes det i artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, i den spanske sprogversion, at »[v]ed udløbet af den af Kommissionen fastsatte frist beslutter Kommissionen [...], hvis der ikke er opnået enighed inden tre måneder«.

59 Denne sidstnævnte bestemmelse foreskriver således ikke nogen frist, inden for hvilket Kommissionen skal træffe sin afgørelse, men den fastsætter udelukkende en frist, inden for hvilken Kommissionen og den berørte medlemsstat skal bestræbe sig på at opnå enighed. Den manglende eksistens af en frist for vedtagelsen af en endelig afgørelse om finansiel korrektion understøttes af flere af Domstolens afgørelser vedrørende Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget (EUGFL).

60 Som følge heraf begik Retten en retlig fejl, da den i den appellerede doms præmis 22 fastslog, at Kommissionen var forpligtet til at træffe afgørelsen om finansiel korrektion inden for en bestemt frist.

61 Kongeriget Spanien er af den opfattelse, at det første anbringendes andet led bør afvises, idet Kommissionen ikke har fremført noget retligt argument, der vil kunne godtgøre, at den appellerede doms præmis 22-27 indeholder en retlig fejl, men har indskrænket sig til at hævde, at Kommissionen ikke er forpligtet til at træffe den omtvistede afgørelse inden for en vis frist.

62 I henhold til denne medlemsstat er dette led under alle omstændigheder ugrundet.

63 Med hensyn til dette anbringendes første led er dette irrelevant, fordi den appellerede doms konklusion er tilstrækkeligt begrundet, idet det er uden betydning, om den anvendelige frist i den foreliggende sag er på tre måneder som foreskrevet i artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, eller seks måneder i henhold til artikel 100, stk. 5, i forordning nr. 1083/2006. Dette led er ligeledes ugrundet.

2. Domstolens bemærkninger

64 Det første anbringendes andet led om den retlige fejl, Retten angiveligt begik ved at fastslå, at Kommissionen fra år 2000 at regne har været forpligtet til at overholde en vis frist, når den træffer en afgørelse om finansiel korrektionen vedrørende strukturfondene, undersøges først. Derefter vil dette anbringendes første led om Rettens angivelige tilsidesættelse af EU-retten for så vidt angår fremgangsmåden ved denne frists anvendelse eventuelt blive undersøgt.

–a) Det første anbringendes andet led

i) Formaliteten

65 Hvad angår formaliteten vedrørende det første anbringendes andet led må den formalitetsindsigelse, Kongeriget Spanien har rejst i den henseende, forkastes.

66 Ganske vist fremgår det af fast retspraksis, at et appelskrift præcist skal angive, hvilke elementer der anfægtes i den dom, som påstås ophævet, samt de retlige argumenter, der særligt støtter denne påstand (jf. bl.a. dom af 4.7.2000, Bergaderm og Goupil mod Kommissionen, C-352/98 P, EU:C:2000:361, præmis 34, af 6.3.2003, Interporc mod Kommissionen, C-41/00 P, EU:C:2003:125, præmis 15, og af 12.9.2006, Reynolds Tobacco m.fl. mod Kommissionen, C-131/03 P, EU:C:2006:541, præmis 49).

67 Imidlertid har Kommissionen i den foreliggende sag ikke begrænset sig til at gentage eller nøjagtigt gengive de anbringender og argumenter, den fremførte for Retten, men har for Domstolen bestridt Rettens fortolkning eller anvendelse af EU-retten i den appellerede dom.

68 Kommissionen har således til støtte for appellens første anbringendes andet led i det væsentlige anført, at Retten tilsidesatte EU-retten, idet den fandt, at EU-retten foreskriver en frist, som denne institution er forpligtet til at overholde, når den foretager en finansiel korrektion, og Kommissionen har i sin appelstævning anført de retlige argumenter, den støtter sig til i denne henseende.

69 Heraf følger, at det første anbringendes andet led kan realitetsbehandles.

ii) Realiteten

70 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt det første anbringendes andet led er begrundet, bemærkes det, at Domstolen gentagne gange har fastslået, at selv om den EU-lovgivning, der var i kraft indtil slutningen af 1999, ikke fastsatte en frist for Kommissionens vedtagelse af en afgørelse om finansiel korrektion, er en sådan retlig frist til gengæld foreskrevet ved den EU-lovgivning, der finder anvendelse fra 2000 at regne (jf. domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 75-82, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 75-82, samt dom af 22.10.2014, Spanien mod Kommissionen, C-429/13 P, EU:C:2014:2310, præmis 29, af 4.12.2014, Spanien mod Kommissionen, C-513/13 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2412, præmis 36, af 24.6.2015, Tyskland mod Kommissionen, C-549/12 P og C-54/13 P, EU:C:2015:412, præmis 81, og af 24.6.2015, Spanien mod Kommissionen, C-263/13 P, EU:C:2015:415, præmis 50).

71 Domstolen kvalificerede i øvrigt i sine domme af 24. juni 2015, Tyskland mod Kommissionen (C-549/12 P og C-54/13 P, EU:C:2015:412, præmis 96) og Spanien mod Kommissionen (C-263/13 P, EU:C:2015:415, præmis 60), denne retspraksis som »fast«.

72 Derfor foretog Retten – idet den i den appellerede doms præmis 22 fastslog, at Kommissionens vedtagelse af en afgørelse om finansiel korrektion i henhold til Samhøringhedsfonden fra 2000 at regne var betinget af overholdelse af en vis frist – blot en korrekt anvendelse af Domstolens praksis på området, og begik således langt fra en retlig fejl.

73 Det må i denne forbindelse præciseres, at de argumenter, Kommissionen har fremført med henblik på at anfægte denne retspraksis, ikke kan tiltrædes.

74 For det første er Kommissionens antagelse om, at konstateringen af, at vedtagelsen af en afgørelse om finansiel korrektion vedrørende strukturfondene fra 2000 er betinget af, at denne institution overholder en lovbestemt frist, modsiges af flere af Domstolens afgørelser, uden betydning ved bedømmelsen af den formelle lovlighed af en afgørelse som den, der omhandles i den foreliggende sag. Det følger således af disse afgørelser, at Domstolen forkastede det argument, som forskellige medlemsstater havde udledt af den omstændighed, at Kommissionen ved vedtagelsen af den afgørelse, som medlemsstaterne anfægtede, havde overskredet den frist, der var fastsat desangående.

75 Dom af 27. januar 1988, Danmark mod Kommissionen (349/85, EU:C:1988:34, præmis 19), af 6. oktober 1993, Italien mod Kommissionen (C-55/91, EU:C:1993:832, præmis 69), af 4. juli 1996, Grækenland mod Kommissionen (C-50/94, EU:C:1996:266, præmis 6), og af 22. april 1999,

Nederlandene mod Kommissionen (C-28/94, EU:C:1999:191, præmis 51), som Kommissionen har påberåbt i denne forbindelse, omhandler således EU-lovgivningen vedrørende EUGFL, som ikke indeholder nogen bestemmelse, der kan anses for sammenlignelig med de EU-retlige regler, der ledte Domstolen til at foretage den konstatering, der nævnes i den foregående præmis.

76 Endvidere fandt den relevante EUGFL-lovgivning i de af Kommissionen nævnte sager anvendelse før 2000, således at de domme, Domstolen afsagde i disse sager, ikke har nogen indflydelse på den retspraksis, som Kommissionen har søgt at anfægte i den foreliggende appel.

77 Hvad desuden angår kendelse af 22. januar 2010, Grækenland mod Kommissionen (C-43/09 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2010:36), som Kommissionen ligeledes har påberåbt, er det tilstrækkeligt at bemærke, at hverken forordning nr. 1386/2002 eller nr. 1083/2006 finder anvendelse ratione temporis i den sag, der gav anledning til den kendelse.

78 Det bemærkes for det andet, at Kommissionens antagelse bygger på ordlyden af artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, i den spanske sprogversion, i henhold til hvilken den frist på tre måneder, der foreskrives der, er knyttet til manglende enighed mellem parterne.

79 Som Domstolen fremhævede i præmis 52 og 53 i domme af 4. september 2014, Spanien mod Kommissionen (C-192/13 P, EU:C:2014:2156) og Spanien mod Kommissionen (C-197/13 P, EU:C:2014:2157), er betydningen af denne bestemmelse forskelligt afhængigt af bestemmelsens sprogversion, idet det fremgår af den franske sprogversion deraf, at den frist på tre måneder, der foreskrives deri, henviser til vedtagelsen af afgørelsen om finansiel korrektion.

80 Domstolen udledte i disse dommes præmis 55 deraf, at når sprogversionerne af den samme tekst afviger fra hinanden, skal den omhandlede bestemmelse med henblik på at sikre en ensartet fortolkning og anvendelse fortolkes ud fra konteksten og formålet med det regelsæt, hvori den udgør et element, og ikke ud fra en bestemt sprogversion.

81 Det var også efter afslutningen af en systematisk analyse af den relevante EU-lovgivning, at Domstolen fortolkede denne således, at Kommissionen fra 2000 at regne har været forpligtet til at overholde en retlig frist ved vedtagelsen af en afgørelse om finansiel korrektion (jf. domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 56-82, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 56-82).

82 For det tredje er den antagelse, Kommissionen har gjort gældende, selvmodsigende.

83 Således har denne institution selv tidligere flere gange plæderet for en diametralt modsat tilgang i forhold til den, Kommissionen har argumenteret for i forbindelse med denne appel.

84 Som Domstolen allerede har haft lejlighed til at fastslå i sine domme af 4. september 2014, Spanien mod Kommissionen (C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 81) og Spanien mod Kommissionen (C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 81), kan artikel 18 i forordning nr. 1386/2002, i henhold til hvilken Kommissionen fastsatte gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 1164/94, som ændret, kun forstås som en bekræftelse af eksistensen af en retlig frist for vedtagelsen af en afgørelse om finansiel korrektion.

85 Derudover følger, som Domstolen anførte i disse dommes præmis 83, en identisk fortolkning af den ordlyd, Kommissionen selv anvendte i sin meddelelse (2011) C 332/01 til Europa-Parlamentet, Rådet og Revisionsretten om årsregnskab for den Europæiske Union – Regnskabsåret 2010 (EUT 2011, C 332, s. 1), hvor det på s. 63 om gennemførelsen af finansielle korrektioner i henhold til samhørighedspolitikken anføres, at når medlemsstaten ikke er enig i den korrektion, Kommissionen har krævet eller foreslået efter en formel kontradiktorisk procedure med medlemsstaten, som omfatter en suspension af betalingerne til programmet, »har Kommissionen tre måneder fra datoen for en

formel høring med medlemsstaten (seks måneder for programmerne for 2007-2013) til at træffe en formel afgørelse om finansiel korrektion, hvorefter den udsteder en indtægtsordre for at få medlemsstaten til at tilbagebetale det pågældende beløb«.

86 Henset til de foregående betragtninger må det første anbringendes andet led forkastes som ugrundet.

–b) Første anbringendes første led

87 For så vidt angår det første anbringendes første led vedrører dette i det væsentlige spørgsmålet om, hvorvidt artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, der var i kraft 2000-2006, således som Kommissionen har gjort gældende, regulerer den procedure, der ratione temporis finder anvendelse i forhold til den omtvistede afgørelse, således at Retten med urette anvendte artikel 100 i forordning nr. 1083/2006, der erstattede forordning nr. 1164/94, som ændret.

88 Den argumentation, Kommissionen har fremført til støtte for sin appel i denne forbindelse, er ikke begrundet.

89 Det bemærkes, at Domstolen gentagne gange har fastslået, at det fremgår af artikel 108 i forordning nr. 1083/2006, at denne forordnings artikel 100 finder anvendelse fra den 1. januar 2007, herunder på programmer, der er godkendt før denne dato, men som ikke er afsluttet (jf. domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 98, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 98, samt dom af 22.10.2014, Spanien mod Kommissionen, C-429/13 P, EU:C:2014:2310, præmis 31, af 4.12.2014, Spanien mod Kommissionen, C-513/13 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2412, præmis 45, af 24.6.2015, Tyskland mod Kommissionen, C-549/12 P og C-54/13 P, EU:C:2015:412, præmis 84, og af 24.6.2015, Spanien mod Kommissionen, C-263/13 P, EU:C:2015:415, præmis 53).

90 Det bør i denne sammenhæng præciseres, at ordlyden af nævnte forordnings artikel 108, andet afsnit, ikke efterlader nogen tvivl med hensyn til bestemmelsens betydning og rækkevidde. I henhold til bestemmelsens første punktum anvendes de bestemmelser, der opregnes deri, fra den 1. august 2006 »alene for programmer i perioden 2007-2013«. Til gengæld bestemmes det i det andet punktum, at »[d]e øvrige bestemmelser anvendes fra den 1. januar 2007« uden yderligere præcisering og derfor i almindelighed.

91 Artikel 100 i forordning nr. 1083/2006 er imidlertid blandt de »øvrige bestemmelser« som omhandlet i forordningens artikel 108, andet afsnit, andet punktum, og bestemmelsen finder således anvendelse som sådan fra den 1. januar 2007 at regne.

92 En sådan anvendelse af denne artikel 100 med overskriften »Procedure« er så meget desto mere begrundet, som den er i overensstemmelse med princippet om, at procedureregler finder umiddelbar anvendelse (jf. bl.a. domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 98, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 98).

93 Det fremgår i øvrigt ikke i den foreliggende sag af noget element i retssagen, at en ny retsregel er blevet anvendt på en retlig situation, der er opstået og endeligt fastlagt, mens den tidligere lov var gældende. Tværtimod indledte Kommissionen først proceduren for finansiel korrektion på en dato, der var senere end ikrafttrædelsen af forordning nr. 1083/2006, og høringen af parterne fandt først sted næsten tre og et halvt år efter anvendelsesdatoen for forordningens artikel 100.

94 For så vidt som Kommissionen har anført artikel 105, stk. 1, i forordning nr. 1083/2006 som argument, må det fremhæves, at denne bestemmelse har til formål at fastsætte overgangsordningen for de strukturfonde, der blev godkendt på grundlag af en EU-lovgivning, der var i kraft indtil den 31. december 2006, men som fortsatte efter denne dato, og hvis afslutning fandt sted på en senere dato.

95 Den foreskrevne overgangsordning omhandler i denne forbindelse de materielle regler, der finder anvendelse i denne forbindelse, således som det i øvrigt fremgår af anvendelsen af begreberne »intervention« og »projekt« i denne artikel 105 og af indholdet i artiklens stk. 2 og 3, og ikke regler af proceduremæssig karakter, for hvilke den principielle regel, der nævnes i denne doms præmis 92, gælder.

96 Som følge deraf finder denne overgangsbestemmelse, der foreskrives i artikel 105 i forordning nr. 1083/2006, ikke anvendelse på den proceduremæssige frist, Kommissionen er forpligtet til at overholde, når den træffer en afgørelse om finansiel korrektion i henhold til denne forordning.

97 Det må tilføjes, at det ud fra et såvel logisk som praktisk synspunkt ikke ville give nogen mening, hvis artikel 100 i forordning nr. 1083/2006, som pålægger Kommissionen en forpligtelse til at træffe sin afgørelse om finansiel korrektion inden for seks måneder fra datoen for høringen, finder anvendelse fra den 1. januar 2007, men kun for programmerne for programmeringsperioden 2007-2013, som Kommissionen har gjort gældende. For denne programmeringsperiode 2007-2013 opstår spørgsmålet om finansiel korrektion ikke fra 2007, men kun flere år senere ved afslutningen af projekterne. Anvendelsen af denne forældelsesfrist således som foreskrevet ved forordningens artikel 100 fra begyndelsen af 2007 giver således kun bestemmelsen effektiv virkning, for så vidt som denne regel omhandler en programmeringsperiode, der allerede er i gang på denne dato.

98 Under disse omstændigheder har Retten anvendt artikel 100, stk. 5, i forordning nr. 1083/2006 i den appellerede doms præmis 29 uden at tilsidesætte EU-retten.

99 Under alle omstændigheder er det – selv hvis det, som Kommissionen har gjort gældende, havde været bestemmelserne i artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, sammenholdt med artikel 18, stk. 3, i forordning nr. 1386/2002, og ikke bestemmelserne i artikel 100, stk. 5, i forordning nr. 1083/2006, der fandt anvendelse i den foreliggende sag – åbenbart, at denne institution ikke har overholdt de krav, der fastsættes ved disse to førstnævnte bestemmelser, da den traf den omtvistede afgørelse.

100 Det fremgår således af Domstolens praksis, at artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, sammenholdt med artikel 18, stk. 3, i forordning nr. 1386/2002, foreskriver, at Kommissionen er forpligtet til at overholde en frist på tre måneder fra høringsdatoen at regne, når den træffer en afgørelse om finansiel korrektion (jf. domme af 4.9.2014, Spanien mod Kommissionen, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, præmis 95 og 102, og Spanien mod Kommissionen, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, præmis 95 og 102).

101 Det første anbringendes første led må derfor ligeledes forkastes, og det første anbringende er derfor ugrundet i sin helhed.

B – *Det andet anbringende*

1. Parternes argumenter

102 Kommissionen har med sit andet anbringende gjort gældende, at Retten har begået en retlig fejl, idet den fastslog, at den frist, inden for hvilken det påhviler Kommissionen at træffe afgørelse om en finansiel korrektion, er bindende, og at manglende overholdelse heraf udgør en tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter, der medfører ugyldighed af en afgørelse, som er vedtaget efter nævnte frist.

103 Kommissionen har præciseret, at den kun har fremført dette anbringende subsidiært i tilfælde af, at Domstolen enten forkaster Kommissionens principale anbringende med den begrundelse, at denne institution skal vedtage den omtvistede afgørelse inden for den i artikel 100, stk. 5, i forordning nr. 1083/2006 fastsatte frist, eller tilslutter sig Kommissionens fortolkning, hvorefter denne forordning ikke finder anvendelse ratione temporis, men ikke desto mindre fastslår, at artikel H, stk. 2, i bilag II til forordning nr. 1164/94, som ændret, pålægger en frist for at træffe afgørelse.

104 I begge disse to tilfælde har Kommissionen anfægtet den appellerede doms begrundelse for så vidt angår karakteren af den frist, der fastsættes for denne institution til at træffe en afgørelse om finansiel korrektion.

105 Ifølge Kommissionen afviger den appellerede dom i præmis 28, 30 og 31 samt 33-36 fra Domstolens »traditionelle« praksis, som Retten tidligere har fulgt. Kommissionen har i denne forbindelse henvist til flere domme afsagt af Domstolen vedrørende EUGFL, hvoraf det fremgår, at der ikke findes nogen bindende frist for vedtagelsen af afgørelser om finansiel korrektion. En sådan tilgang er i overensstemmelse med det væsentligste formål med en finansiel korrektion, som består i at beskytte Unionens finansielle interesser, idet Kommissionen er forpligtet til at sikre, at de udgifter, der afholdes i denne sammenhæng, er i overensstemmelse med EU-retten.

106 Den omstændighed, at der ikke er fastsat nogen sanktion i tilfælde af manglende overholdelse af denne frist, må fortolkes således, at den ikke er bindende, men blot vejledende.

107 Derfor påvirker den manglende overholdelse af fristen ikke lovligheden af Kommissionens afgørelse, medmindre medlemsstaten godtgør, at den forsinkelse, hvormed denne afgørelse er blevet truffet, har skadet dennes interesser. I almindelighed vil forsinkelsen imidlertid skyldes nødvendigheden af at fortsætte dialogen med den berørte medlemsstat og dennes meddelelse af nye oplysninger, efter at høringen har fundet sted, således at medlemsstatens interesser behørigt tages i betragtning. I den foreliggende sag har Kongeriget Spanien ikke godtgjort, hvorledes den manglende overholdelse af fristen har påført denne medlemsstat skade, og overskridelsen af fristen kan under alle omstændigheder ikke anses for at være urimelig.

108 Kommissionen har deraf konkluderet, at Retten begik en retlig fejl, idet den annullerede den omtvistede afgørelse med den begrundelse, at Kommissionen havde truffet den efter fristens udløb.

109 Kongeriget Spanien har hertil svaret, at Kommissionens andet anbringende må forkastes som ugrundet.

2. Domstolens bemærkninger

110 Det bemærkes med henblik på at træffe afgørelse vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt dette anbringende, som Kommissionen har kvalificeret som subsidiært, er begrundet, at den argumentation, denne institution søger at udlede af dom af 27. januar 1988, Danmark mod Kommissionen (349/85, EU:C:1988:34, præmis 19), af 6. oktober 1993, Italien mod Kommissionen (C-55/91, EU:C:1993:832,

præmis 69), af 4. juli 1996, Grækenland mod Kommissionen (C-50/94, EU:C:1996:266, præmis 6), og af 22. april 1999, Nederlandene mod Kommissionen (C-28/94, EU:C:1999:191, præmis 51), af de samme grunde, som anføres i denne doms præmis 74-76, er uden relevans.

111 Det må endvidere fastslås, at Retten i den appellerede dom anvendte de principper, der ligger til grund for Domstolens praksis, således som den fremgår af domme af 4. september 2014, Spanien mod Kommissionen (C-192/13 P, EU:C:2014:2156) og Spanien mod Kommissionen (C-197/13 P, EU:C:2014:2157).

112 Denne praksis fra Domstolen er ikke kun baseret på en analyse af systematikken og formålet med hele EU-lovgivningen om strukturfondene (disse dommes præmis 56-84), men også på andre overvejelser såsom en rationel og omhyggelig forvaltning af såvel Unionens som medlemsstaternes budgetter samt overholdelse af principperne om god forvaltningsskik og loyalt samarbejde mellem institutionerne og medlemsstaterne (disse dommes præmis 86-88). Domstolen sørgede ligeledes for at fremhæve, at den fortolkning, den foretog i disse domme, ikke ville medføre nogen ulemper af praktisk karakter, fordi den giver Kommissionen en tilstrækkelig tidsperiode til gyldigt at træffe sin afgørelse (disse dommes præmis 85).

113 Hvad nærmere bestemt angår sanktionen for Kommissionens manglende overholdelse af den frist, den er pålagt, når den træffer en afgørelse om finansiel korrektion, fastslog Domstolen i præmis 102 i domme af 4. september 2014, Spanien mod Kommissionen (C-192/13 P, EU:C:2014:2156) og Spanien mod Kommissionen (C-197/13 P, EU:C:2014:2157), at i modsætning til det af Kommissionen hævdede er den omstændighed, at den relevante EU-lovgivning ikke udtrykkeligt foreskriver, at Kommissionen i tilfælde af overskridelse af den fastsatte frist for vedtagelsen af en afgørelse om finansiel korrektion ikke længere kan vedtage en sådan afgørelse, uden betydning, idet fastsættelsen af en frist, inden for hvilken en afgørelse af denne karakter skal træffes, i sig selv er tilstrækkeligt.

114 Domstolen fremhævede videre i disse dommes præmis 103, at en manglende overholdelse af procedureregler vedrørende vedtagelse af en bebyrdende retsakt udgør en tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter, som det tilkommer Unionens retsinstanser at rejse selv af egen drift, og at den omstændighed, at Kommissionen ikke havde vedtaget den omtvistede afgørelse inden for den frist, EU-lovgiver havde fastsat, udgjorde en tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter.

115 Denne retspraksis er desuden blevet bekræftet af Domstolen flere gange, således som det bl.a. fremgår af dom af 22. oktober 2014, Spanien mod Kommissionen (C-429/13 P, EU:C:2014:2310), af 4. december 2014, Spanien mod Kommissionen (C-513/13 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2412), af 24. juni 2015, Tyskland mod Kommissionen (C-549/12 P og C-54/13 P, EU:C:2015:412), og af 24. juni 2015, Spanien mod Kommissionen (C-263/13 P, EU:C:2015:415).

116 Det må i denne sammenhæng præciseres, at den i den foreliggende sag omhandlede frist er fastsat på klar og præcis vis af EU-lovgiver, og at forordning nr. 1083/2006 i modsætning til det, der er foreskrevet ved forordning nr. 1303/2013, ikke i denne forbindelse tager hensyn til en fortsættelse af dialogen mellem parterne efter høringen.

117 Det påhviler imidlertid i et retssamfund Unionens retsinstanser at sikre overholdelsen af en sådan regel af almindelig karakter efter omstændighederne ved selv af egen drift at påtale enhver tilsidesættelse af denne. Legalitetsprincippet og retssikkerhedsprincippet er således til hinder for, at en frist for vedtagelsen af en bebyrdende retsakt fastsat i en unionsforordning kan anses for kun at have en rent vejledende karakter, således at udstederen af retsaktens manglende overholdelse af en sådan frist ikke anfægter dennes gyldighed.

118 Under disse omstændigheder kan det ikke foreholdes Retten, at den har begået en retlig fejl, idet den lagde Domstolens faste praksis på området til grund ved annullationen af den omtvistede afgørelse for tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter, og som følge deraf må andet anbringende forkastes.

119 Da der ikke kan gives medhold i nogen af Kommissionens anbringender, må appellen forkastes i sin helhed.

VI – Sagens omkostninger

120 I medfør af artikel 184, stk. 2, i Domstolens procesreglement træffer Domstolen afgørelse om sagens omkostninger, såfremt appellen ikke tages til følge.

121 I henhold til samme reglements artikel 138, der i medfør af artikel 184, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom.

122 Da Kommissionen har tabt sagen, og da Kongeriget Spanien har nedlagt påstand derom, bør det pålægges Kommissionen at betale sagens omkostninger.

123 Procesreglementets artikel 140, stk. 1, der i medfør af reglementets artikel 184, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, fastsætter, at medlemsstater og institutioner, der er indtrådt i en sag, bærer deres egne omkostninger.

124 Som følge deraf bærer Kongeriget Nederlandene sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Tiende Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) Europa-Kommissionen betaler sagens omkostninger.

3) Kongeriget Nederlandene bærer sine egne omkostninger.

Underskrifter